

Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, awgust 1997
lětnik 47

8

Bože słowo za nas

**Jezus praji: „Budźće smilni, kaž je waš Wótc smilny. A njesudźće, a njebudźće su-
dźeni. Njezatamajće, a njebudźće zatamani.
Wodajće, a wam budźe wodate.“ (Luk. 6,36+37)**

Bóh, wěčny Knjez nad cylej zemju, je smilny. Wón je hinaši hač to, štož wšědnje dožiwimy. Wón wodawa, wón lubuje, wón nam wšědnje to dawa, štož k živjenju trjebamy.

Swět je hinaši, wón je njesmilny. Pjenjezy wšitko wobknježa, twjerde pjenjezy, za kotrymiž smy so tak žedźili. Štož je z 48 lětami swoje džělo zhubił a nima žane wuhlady, zo by zaso někajke přistajenje nama-kał, tón začuwa, kak twjerdy je tutón swět. Wo njesmilnosći zhonimy ze wšědných powěsćow wo kriminalnych a złoštnistwach.

Tola by wopak było, njesmilnosć jenož pola druhich pytać. Jezus je nas wučil, zo njebychmy widźeli

jenož třěsku we woku swojeho blišeho, ale zo bychmy předewšěm spoznali hrjadu we swojim woku. Tuž mamy so sami prašeć, hač njejsmy tež my hustodosć njesmilni. Myslimy na přikład na naš mjezsobny wobchad. Dwajo sedžitaj hromadže, wo čim so rozmołwjetaj? Wo tym, kiž runje pódla njeje. A njerěčimy potom hustodosć w njedobrym, njesmilnym duchu wo tamnym, kotryž so wobarać njemůže? Susod wo susodze, šulerjo wo wučerjach, přiwuzni wo přiwuznych. Na džěle so řeči wo sobudželačerjach, a wšitcy hromadže wo politikarjach, kotřiž tak a tak k ničemu njejsu: Kelko so sudži a tama. Sprawnje mamy swoju

njesmilnosć přiznać. Tež my smy wobdžěleni na hrěchu swěta. Bóh pak je smilny. Jezus Chrystus je wulke znamjo jeho lubosće k nam. W scěnju Jana je napisane: „Tak je Bóh swět lubował, zo je dał swojeho jeničkeho narodženeho Syna, zo bychy wšitcy, kiž do jeho wěrja, zhubjeni njebyli, ale měli wěčne živjenje.“ Koždu nježdělu modlimy so k njemu: „Knježe smil so. Knježe, smil so nad nami.“ Hustodosć so tole stawa jenož z luteje zwučenosće. Ale w liturgiji cyrkwy chowa so hłuboke spóznaće: Trjebamy Božu smilnosć. Wón je nam smilny. Hdyž so jemu dowěrime, wón nam wodawa a dawam noweho ducha.

Wopak pak by było, hdy bychmy prajili: Smy drje hrěšni čłowjekojo, ale hdyž je Bóh smilny, tak wón nam wodawa a z tym je wěc wotbyta. Můžu potajkim woměrje dale hrěšić. Jezus nas napomina, zo bychmy Božu smilnosć dale dawali, a nas napomina: Njesudźće,

njezatamajće, wodajće. „Budźće smilni, kaž je waš Wótc smilny.“ Tuta smilnosć so započina we wutrobje. Nima žaneho zmysla, smilnosć chcyc jenož hrać po znatym serbskim přísłowje: „Na jazyku męd, we wutrobje jęd.“ Tole by docyła wopak a njechrěscanske było. Dajće Božu wulku smilnosć dale. Luther je w swojim katechizmje wukładował wosmu kazeň: „My so dyrbymy Boha bojeć a jeho lubować, zo bychmy swojeho blišeho njepreradžili, so na njeho njeprísłodžili ani jeho do hańby nje-nesli, ale jeho zamołwili, derje wo nim řečeli a wšitko k lepšemu wobročeli.“ Tole je potajkim smilnosć, w kotrejž mamy žiwi być: wšitko k lepšemu wobročić.

Čłowjestwo soni wo dobrym, spokojnym živjenju na zemi. Zo by so tole docpělo, činja so najwšelakoriše namjety. Bože słowo nam pokazuje prawy puć: „Budźće smilni, kaž je waš Wótc smilny.“

Jan Malink

Nimale zabyta cyrkwička

Zarěčanska cyrkej

Foto: Vogler

Džensa nimaja zdalenosće zdawna wjace tajki wuznam kaž před něhdže 100 lětami. Z pomocu techniki so spěšnje přewinu. Tehdy so kemši a tež na džělo zwjetša běhaše. Jězbne koleso dawno hišće každy njeměješe.

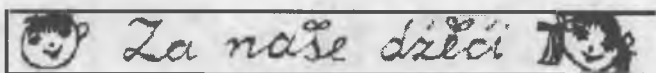
Dokelž pak bě wěrjowym Bože słowo wažne, puć do wosadneje cyrkwy w Njeswaćidle tola trochu daloki, zrodzi so spočatk tuteho lětstotka mjez wosadnymi wokoło Zarěča přeće, natwaric tu swoju mału cyrkwičku jako wotnožku wosady. Po dolhich jednanjach so skónčnje 7. junija 1907 za nju zakładny kamjeń položi.

To bě za džensnišu Njeswačansku wosadu z přičinu, na tutón dzeń na dostojne wašnje z džakownosću spominać.

Sobotu, 7. junija, nawječor wustupi tam zeslynjeny chór Drježdžanskeje studentskeje wosady z duchownymi a nalětnimi spěwami. Nježdělu swjedženske kemše we wupyšenej cyrkwi swjećeše wosadna knjeni fararka Vogler a pozawnowy chór je hudźbnje dostojnje wobrubili. K temu podachu so stawizniske powěsće wo natwarjenju cyrkwy. Po kemšach zhromadzi so bohaće přichwatana wosada před cyrkwu ke kofejpicu a k zabawnemu džělu swjedženja.

Při kwisu dobreje wědy wo cyrkwi hodžachu so wšelake myta dobyć a wumělske fota cyrkwy dostać. W léce 1931 bě so wokoło njeje tež pohrjebnišćo založilo. Bohužel pak so tam 1976 poslednje serbske kemše swječachu.

Grofa

Hódančko w kole

Namakać dyrbiće 12 słowow ze šěsć pismikami. Wšitke maja samsnu kóncowku EL, tak zo trjebaće jenož štyri pismiki zapisać. Zawěsće Wam nan abo mać, džěd abo wowka při hódanju pomhataj.

1. husto jara pisany křidlaty insekt
2. do njeho hladaš, hač sy čisty/čista
3. jón dariš k narodninam
4. za nas je to Swjaty kraj
5. do njeje chodźiš w lěcu
6. wjeska w Minakałskej wosadže
7. wón sedžeše w lawjacej jamje
8. do njeje su něhdy běrny zběrali
9. Boži posoł z njejes (dž = 1 pismik)
10. ju wuhladaš na njeju,
11. bibliska hora (profeta Elija),
12. tale rostlina je parazit (ně. Mistel)

H. Šořta

Lětni swjedzeń w pěstowarni

W lěčnym času so rady swjedzeń, hač doma abo druhdže, dyrbi pak so derje přihotować, zo by wšo derje wotběžało.

Tak schadžeše spočatk lěta při planowanju mjez wjednicu a kubjarkami ewangelskeje pěstowarnje w Budyšinje mysl, w tutym pollěće znowa rjany lěčny swjedzeń za cyłu pěstowarnju spřihotować.

Sobotu, dnja 28. smažnika, bě tak daleko. Wšitke dźěći přińdźechu ze swojimi staršimi a při wuznymi popođnju do pěstowarnje na Tzschirnerowej dróže. Wjednica pěstowarnje, knjeni Dorothea Müllero-wa, wšitkich lubje postrowi. Swjedzeń bě so pod hesłom „Samotny sy słaby“ přihotował. Po powitanju hraju dźěći krótkie sceny, w kotrychž so pokaza, kak jara smy w najwšelakorišich situacijach mjez sobu wotwisni. Mjez jednotlivymi scenami zaspěwa so kanon. Spěwajo wuwědomjachmy sej wuznam nje-sebičneje pomocy a mjez-sobneje dowěry. Dźěći hraju sceny derje; znowa so pokaza, zo mamy mjez našimi najmlódschimi talenty, nad kotrymiž so z wobdźiwanjom wjeselimo. Z próstwami, kiž mějachu kubjarki

spřihotowane, a ze zhromadnej modlitwy zahaji so druzi džěl swjedženja.

Tu so molowaše, pasleše, rejowaše a hudžeše. A za čas tutych zaběrow poskići so dobry kofej abo čaj. Tykancy běchu starši za swjedzeń napjekli a darili. Wjele družinow słódných kuskow bě so tak na wulkotnje wudebjene bli-da stajiło.

Jako překwapjenku poskićichu starši hru „Die Bremer Stadtmusikanten“. To bě třeci a zdobom posledni džěl swjedženskeho popođnja. Wjele hodžin běchu hrajerjo tajnje probowali, zo bychu před swojimi dźěćimi z česću wobstali. Dwór pěstowarnje so přetwori na spodobne jewišćo, na kotrymž wobdźiwachu přihladowarjo wustojnych lajskich hrajerjow. Hudźba live, zestajena a přednjesena wot swójby Mudrichec, bě fantastiska a zwjeseli wšón swjedženski publikum.

Jako dalšu překwapjenku běchu starši rjenje zdebjeny bow z nahladnym pjenježnym darom přihotowali a jón wjednicy pěstowarnje přepodali. Rjana to gesta! – Z kónčnym spěwom lětuši rjany lěčny swjedzeń wuklinča.

M. Kralowa

Serbski cyrkwinski dzeń – předstajenje noweho lekcionara

Njewočakowano wjele wobdźělnikow zhromadzi so sobotu, 7. junija w 14.00 hodž., w Bartskej cyrkwi. Měrcin Wirth, předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa, zahaji 51. serbski cyrkwinski dzeń a wón bě jón tež organizatorisce přihotował.

Zhromadźizna spominaše na spočatku na dweju njeboh sobudźelaćerjow, na Jana Pawoła Nagela a na Radoměra Wićaza.

Farar Jan Malink zbliži z jara žiwym přednoškom stawizny serbskich agendow wšěm posucharjam. Jako lajk běch překwapjeny, kelko žiwjenja a džěta w tajkej agendze tči. Poprawom je wona tola džělowy a pomocny srědk kóždého fararja.

Knježna Marion Mikelic z Kumšic je za swoje pruwowske džělo jako B-kantorka wuwice serbskich agendow wobdźělała. Jeje džělo podawa dobry dohlad do serbskich cyrkwinskih stawiznow.

W stawiznach serbskich agendow mamy z někotrymižkuli wosebitosćemi činić. Hižo w lěće 1574 wuńdže přenja čišćana delnjoserbska agenda. W lěće

1696 wuńdže tajka za saksku Hornju Łužicu, kotruž běchu hornjołužiske krajne stawy spěchowali. W běhu lět 1828 do 1839 wudźěla za prusku Hornju Łužicu farar Wjelan w Slepom w nadawku pruskeho krala Bedricha Wilhelma III. tři agendy. Wone wobsahowachu wjele elementow ruskeje a jendželskeje cyrkwy. To běše tež přičina šerokeho wotpokazanja, kotrež dowjedže nic naposledk k založenju starolutherskeje cyrkwy. Farar Matej Urban zesteji za nju w lěće 1887 wosebitu agendu.

26 čišćanych agendow nasta w běhu štyrjoch lětstotkow. Mnozy fararjo běchu sej wyše teho swoje z ruku pisane agendy zestajili. W Sakskej podpěraše je wotpowědny konsistorij, w Pruskej pak so jich čišć zdžěla zadžěwaše.

W našich mlódsich stawiznach wuda so poslednja serbska biblija w lěće 1905. Z teho časa je so tež naša řeč změnila. Na tole dyrbješe so při nowowudaću dźiwać.

W lěće 1963 je superintendent Wirth poslednju serbsku agendu wob-

džěła. Wona bě, kaž to wšitcy wěmy, po možnosćach teho časa jara jednora a nětko přetrjebana. Farar Laser bě w léce 1988 z tutym džělom za Wojerowsku eforiju započal. W Budyšinje započachu so džěla za nowu agendu w léce 1994. 420 bibliskich čitanjow dyrbeše so přehladac a wjele modlitwow zestajic. Za kantorow měješe so porjadk Božich slu-

žbow wobdžělać, a tež wosady maja jako dodawk Spěwarskich swój porjadk Božich službow w čišćanej formje.

Tole wšitko woznamjeješe wjele džěla. Džakujemy so sup. Albertej, fararjej Malinkej, Měrcinej Wirthej, Kaće Malinkowej a Lubinje Tarankec za wšu jich prócu. Njeh je nowy lektor serbskim wosadam ze žohnowanjom. **Kurt Latka**

Foto: Maćij

Njedźela cyrkwinskeho dnja

Swjatočne zwuki Bartskich zwonow a wosadnych pozawnistow přeprašowachu njedźelu, 8. junija, ewangelskich Serbow na swjedžensku Božu službu 51. serbskeho cyrkwinskeho dnja. Sčěhujow swěru hesło dnja: „Pójće, přetož wšitko je přihotowane“, pjelnjachu wěriwi w bohatej ličbje Boži dom. Přijomnje skutkowaše při tym pyšna drasta Slepjanskich kantorkow. Wšitkich wopytowarjow strowješe z klětki serbski parament ze słowami: „Bóh je lubosć“ a z hubje wulka chorhoj ze serbskim napisom: „Knjez je mój pastyr“, kiž bě Bukojnjanska młodzina w léce 1890 Bartskej wosadze darila. Njeh sebi wosada wobě pokazce swojeje něhdýšeje serbskosće dale waži!

Pokazujo na našu serbsku zašłosć, je Budyski fotograf Jürgen Maćij hižo wospjet ze swojimi wumělski-

mi wobrazami naše cyrkwinske dny wobohaća. Tónkróć nam z małej wustajeńcu předstajow serbske cyrkwyje lužiskich městow. Jenož w Budyskej Michałskej pak so hišće prawidlownje serbsce předuje.

Na spočatku powita serbski superintendent Albert wšěch Serbow a hosći a mjez nimi wosebje sakskeho krajneho biskopa Kreša kaž tež slucharjow serbskeho rozhłosa. Je derje, zo móža džensa Serbja swoje nabožne wjerški na tajke wašnje njeposřednje sobu sčěhować, hdyž wěsta přičina wobdžělenje zdžěwa. Kemšacu liturgiju swjećeše k. farar Jan Malink. Hesło swjedženja bě zdobom předowanski tekst sup. Alberta. Wone je nam znate z Božeho wotkazanja. Předar wuzběhny, zo tajke přeprašenje kóždemu płaci. Nichtó pak so njenuzuje je sčěhować. Bóh přepra-

šuje bjez wuměnenjow. Tak smě kóždy k njemu přinć. Kaž za Jezusowy čas pak ma tež džensa čłowjek swětne wěcy často za wažniše, a tehodla Boži poskitk wotstorkuje. Tehodla je rozsudne, kajke městno wón w našich myslach a skutkach ma.

Na swjećenje Božeho wotkazanja sčěhowachu postrowy mnohich hosći. Mjez nimi zwjeseli wosebje přitomnosć krajneho biskopa Kreša, kiž je něhdy w Budyšinje jako superintendent skutkował. W swojich słowach hódnoćeše Serbow pobožnosć a swěru k rěči prjedownikow jako drohotnu tradiciju, kiž so w nadžiji na Boha dale haji. Pokaza tež na trěbnosć cyrkwyje, so znowa sylnišo přiwobroćić k prostemu ludej, kiž čicho swoje winowatosće spjelnja. Lube postrowy Budyskeho cyrkwinskeho wokrjesa posředkowaše superintendent Pappai. Smy našeje cyrkwinej wyšnosći džakowni za jeje přichilnosć k Serbam, kiž so tež we wšelakej podpěrje našich prócowanjow jewi. Jako wonkowne znamjo džaka a zwjazanosće přepoda předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa, br. Měrcin Wirth, woběmaj po jednym eksemplaru nowy Serbski lektor. K wušej zhromadnosći mjez Serbami wobjeju wěrywuznaćow namołwi w mjenje serbskich katolskich duchownych Wotrowski farar dr. R. Kilank. Zdobom přeprašow přitomnych na Wotrowski swjedžen serbskeje poezije. Dalše postrowy posředkowachu městopředsyda Domowiny Leńka Nowakowa, wosadny farar Philipp, pólski ewangelski farar Dyczek a doholětny stajny hosć našich cyrkwinskih dnjow, česki farar Jaromír Strádal. Dalše pisomne so přečitachu.

Wo přitomne džěci je so za čas wulkich kemšow na wotpowědne wašnje starała knježna Katja Neumanec ze Sćijec. Wjeselimy so nad kóždej mlodej ruku, kiž zwólniwje pomha. Njeh

tuž w přichodže hišće wjac džěci sobu přindze. Tež wone trjebaja žiwu serbsku narodnosć.

Słódny bě wobjed a kofej w bliskej Bartskej šuli, kiž běchu tam pilne hospozy přihotowali. Po zwučenyh wašnju so po tym wjesole spēwanje ludowych serbskich spēwow zahaji a podawachu so informacije ze stawiznow wosady a Bartskeho hrodu. Wabješe so za jězbu serbskeho busa, kiž pojedže lětsa do Žitawskich kónčin. Serbski superintendent na w. Gerhard Wirth a jeho syn Handrij jón hižo na 20 lět prawidlownje z wjele prócu a lubosću přihotujeta. Serbska „sława“ zaspěwa so knj. Rollstedtowej z Rakec, kiž měješe samsny dzeń swoje 86. narodniny. Njehladajo jubileja je so wzdała domjaceho swjećenja. Wopyt cyrkwinskeho dnja bě jej wažniši!

Njedźelne popoždne bě wupjeljene z přednoškami wo serbskim ewangelskim cyrkwiskim žiwjenju we Lužicy.

Přěnu rozprawa poda synodala Sakskeje krajneje cyrkwyje Handrij Wirth wo Hornjej Lužicy. Tak wotměwaju so w 12 wosadach po wěstych wotstawkach serbske Bože služby abo wosadne popoždne. Z tym so zaruči zastaranje wosadow, kiž nimaju serbskeho duchowneho. Wuzběhnyć ma so tu wulka próca małeje ličby serbskich duchownych, kiž nimo wosadnych nadawkow woporniwje tutu přidatnu službu wukonjeja. Tež kóždolětnje zarjadowanje Kublanskeho dnja je z wjele prócu zwjazane. Wulki wuznam ma tehonorunja porjadne wuchadzenje měsačnika „Pomhaj Bóh“, štož je z mnoho nje-sebičnym džělom zwjazane. Wuzběhny dale rěčenje „Słowa k dnjej“ w serbskim rozhłosu, kiž ewangelscy wěriwi hižo z lěta 1991 kóždy 3. mēšac přewozmu. Tež jězby serbskeho busa k nabožnej serbskeje zhromadnosći přinošuja.

Synodala Günter Wenk z Drěwcow pokaza na ⇨

serbske položenje w Ewangelskej cyrkwi šleskeje Hornjeje Łužicy. Z wjele prócu a lubosću so tež tam to serbske we wosadach wokoło Wojerec zdźeržeć abo znowa budzić spyta. Wosebje so temu wěnuje serbski sup. Albert kaž tež Wojerowski sup. Vogel a farar Joachim Nagel a někotři lajko. Džak słuša tehorunja Wojerowskemu županaj Domowiny, Achimej Nowakej, za skutkownu pomoc při nabožnych serbskich zarjadowanjach.

Wyši konsistorny rada Kühne ze Zhorjelca wuzběhny Slep jako přikład derje wopytanych serbskich kemšow, wo kotrež

ma serbski sup. Albert wosebitu zasužbu.

Delnjoserbski předar Juro Frahnow pokaza nam mnohostronske prócowanja w Delnjeje Łužicy. Maja tam hižo 10 lět swoje delnjoserbske namšě ze stajnje wjace hač 100 wopytarjami. Radio ORB wusyla kóždu njedźelu serbske nabožne rozpominanje. Ze starosću drje wobkedžbuje, zo stari Serbja wuměraju. Ale Bóh dawa z młodymi nowu nadźiju. Změje tam lětsa serbski kwas a serbske křicizna.

Kónčne słowo schadźowanja měješe serbski sup. Albert. Nawjaza na derje wolene heslow dnja: „Pój-

će“, rěka přeni džěl namolwy. A Serbja, stari a tež młodži, su namolwu zrozumi a bohaće přichwatali. Za tajku swěru słuša jim džak. Druhi džěl rěka: „Wšitko je přihotowane“. Směmy na kóncu z džakownosću zwěsćić, zo bě wšitko derje přihotowane. Wosebity džak wupraji k. fararjej J. Malinkej jako hłownemu zamołwitemu předsyźe serbskeho cyrkwinskeho dnja. Dale džakowaše so předsyźe Serbskeho ewangelskeho towarstwa, Měrcinej Wirthkej, kiž měješe předewšěm organizatoriske prašenja na starosći, kaž tež přednošowarjam, kuchinskim hospo-

zam a dalšim pomocnikam.

Předewšěm pak mamy so džakować Bohu Knjezej, kiž je wšej čłowjeskej prócy z poradženjom swoje žohnowanje dał. Jeho přeprašenje: „Přińdźće sem ke mni wšitcy“ pak mamy jako stajny nadawk dale dawać.

Pytnyli smy připódlu, zo je na woběmaj dnjomaj znowa dosć pilnje filmował naš wupruwowany fotograf. Tuž kiwa nam za wěsty čas wjesele na znawo- dožiwnje tuteju dnjow na bělej plachće.

Připóznaće zasuža sebi tež Serbske Nowiny za wobšěrne rozprawy w słowe a we wobrazach.

A. Grofa

Spominanje na 27. němski ewangelski cyrkwinski dzeń w Lipsku

Hižo dawno sym so na to wjeselił, zo móžu lětsa na wulkim cyrkwiskim dnju pódlu być. Sobu swjećić z křesćanami z cyłeje Němskeje, ale tež hromadže ze Serbami srjedźneje a Hornjeje Łužicy. Lipsk je mi znaty jako stare historiske wikowanske město, ale tež z poslednich NDRskich dnjow 1989, hdyž zhromadźowachu so ludžo w Mikławšowej cyrkwi.

Jako Serb a křesćan podach so srjedu, 18. junija, z předarjom Frahnowom na puć do Lipska, hdžež přihotowachmo hromadže z bratromaj Wenkom a Nowakom ze srjedźneje Łužicy w Lipsčanskim domje „Messehof“ naše stejnišćo. Při tym pomhaše nam tež superintendent Albert z Budyšina.

Potom pytach swój kwartěr a za to dyrbjach 50 mjeńšinow z tramwajku do Großbothena jěć. W tamnišej šuli spach w rjadowni hromadže z młodostnymi ze starych krajow. Trochu hordy běch, zo bě na durjach rjadownje napisane Sorben/Wenden. Tak dyrbjach w šuli a ducy w čahu tež wjele wo nich rozprawjeć. A so wě tež w našim

stejnišću, hdžež přichadźachu k nam telko wćipnych ludži. Chcychu wědžeć wo Sorben a Wenden, wo Hornjeje a Delnjeje Łužicy, zajimowachu so za serbske drasty, za serbsku rěč, ale tež za serbske knihi, za bibliju a naše kemše.

Tajke swjećachmy w Lütschena, na kotrychž předowašaj superintendent Siegfried Albert w hornjeje a předar a dušepastyr Juro Frahnow w delnjeje serbsčiny. Pišćełe hraješe bratr Wirth. Mjez kemšerjemi běše młoda žónska z Hamburga, kotruž znajachmy hižo z podijoweje rozmołwy w Gohlisu, ale tež Wětošowski farar Lieschewski z mandželskej.

Za naše kemše a stejnišćo zajimowachu so tež filmowcy wot Sorabije, kotřiž chcedza w přichodnym wysyłanju Łužica w scelaku ORB wo tym rozprawjeć. Wjeselił sym so tež, zo informowachu Serbske Nowiny tak wobšěrnje wo cyrkwiskim dnju. W tutych dnjach zeznach telko ludži z najwšelakorišich kónčinow Němskeje, kiž rěčachu najwšelakoriše dialekty. Přińdźechu z Bayerskeje, Šwab-skeje, ale tež z Hannover-

skeho Wendlanda abo z Frieziskeje wot znateje mjeńšiny.

Derje zrozumich so w Lipsku z bratrami ze srjedźneje a Hornjeje Łužicy. Njewotmołwjachmy zhromadnje jenož cyły dzeń na prašenja wopytowarjow, ale zetkachmy so tež wječor, hdyž raz do znateho Auerbachskeller pohladachmy a, so wě, tež jedne piwo při tym wupichmy.

Dokelž stejachmy kóždy dzeń při našim stejnišću, hdžež dachmy mjez druhim informaciske łopjenka ludžom do ruki a so z nimi rozmołwjachmy, njemějachmy skladnosć, sej wšelke druhe zarjadowanja wobhladać, tola kónčne wulke kemše w Lipsčanskim centralnym stadionje njechachmy skomdźić. Z 90 000 křesćanami hromadže spěwać, Bože blido swjećić a na trubjenje 6 000 hercow słušać běše něšto wosebiteho. Zo modlachmoj so z knjezom Frahnowom tež wobaj w našeje maćeršćiny Wótčenaš, to so wě. Jara zwjeselich so tež, zo móžach so hišće po kemšach z bratrom Siegfriedom Albertom rozžohnować, kotrehož trjechich mjez tymi

Farar Riedel a superintendent Albert w Lipsku

Foto: Malk

wjele tysac kemšerjemi připadnje.

Nadźijam so, zo zetkamy so wšitcy zaso strowi, da-li Bóh, na přichodnym němskim cyrkwiskim dnju w léće 1999 w Stuttgarće, ewangelscy Serbja z Hornjeje a Delnjeje Łužicy. Přeprašenjej wšak smy wot ludži ze Stuttgarta dosć dóstali.

Na tute rjane junijske dny budu hišće dołho spominać, hačrunjež dyrbjach na špundowanju spać a zhubich swój dobry předešćnik.

Siegfried Malk,

člon džěloweje skupiny Serbska namša

Serbske kemše w Drježdžanach – klětu 150 lět

Sobotu, 28. junija, popołdnu zetkach so Drježdžanscy Serbja zaso k ewangelskej nutrnosti w maćernej rěči w katolskej cyrkwi swj. Jozefa w Drježdžanach. Nutrnosť přewjedze superintendent Siegfried Albert z Budyšina. Štyri króc wob lěto so w serbskej rěči w sakskej stolicy předuje a spěwa. Tradicionalnje so potom wosadni a hosćo w bliskej kofejowni serbskeho pjekarja Šolty zetkaja k rozmołwje, a tak tež tutu sobotu. Farar Albert informowaše mj. dr. wo serbskim ewangelskim cyrkwiskim dnu spočatk měsaca w Barće a wo nje-dawnym ewangelskim dnu w Lipsku.

Swěrní kemšerjo a hosćo přemysluja džensa hižo, na kotre wašnje měl so klětuši jubilej serbskich kemšow w Drježdžanach woswjećić. Kónc přichodneho lěta budže temu 150 lět, zo swjećeše so Boža služba w serbskej rěči. Po tak mjenowanej Wulkej peticiji Serbow

lěta 1848 dowoli sakske knježerstwo „lětnje 4 króc serbske kemše za ewangelskich Serbow w Křižnej a za katolskich Serbow w Dwórskej cyrkwi“.

Tehdom mějachu Serbja tež swoje towarstwa w sakskej stolicy, a to „Čornobóh“ za ewangelskich a „Jednotu“ za katolskich. Mjenje znate je towarstwo „Grod“ za Delnjoserbow (hl. Pratyja 1997). Člonojo towarstwow zetkawachu so prawidlownje a hajachu serbsku towaršliwosć, wotměwachu so koncerty, rejwanske wječory a organizowachu so tež Bože mšě.

Zo by so na jubilej klětu hódnje spominało, prosymy čitarjow, zo bychy pokiwali, što móhl wo dalších kemšach po Druhej swětowej wójnje wědžeć abo hdže chowaja so powšitkownje materialije k Serbam w Drježdžanach.

Informacije podajće prošo redakcijomaj Katolskeho Posoła abo Pomhaj Bóh.

Lu

Foto: prywatne

Za Radoměrom Wićazom

Hdyž so Radoměr Wićaz 1943 w Lúbochowje narodzi, bě jeho nan, serbski wučer, pozdžiši lektor a wuznamny serbski publicist Pawoł Wićaz, we wojskej službě. Po wuchodźenju zakładnje šule wopyta Radoměr Wićaz Serbsku wyšu šulu w Małym Wjelkowje, hdžež so jeho serbske wědomje skrući. Wón studowaše přirodowědomosće a džělaše po zakóncenju studija na uniwersite w Lipsku, w Drježdžanskim zawodže Robotron a někotre lěta w Praze. Bohužel njebě jemu popřate, zo by namakał džělo w Serbach, hačrunjež bě so wo to někotre razy prócował. Tak džělaše poslednje žiwjenske lěta na sekciji za rěče a literaturu Techniskeje uniwersity w Drježdžanach, hdžež měješe ekologiski słownik zestajić.

Radoměra Wićazowa wulka lubosć płáćeše ewangelskemu serbstwu. Hdyž so srjedz sydondžesatych lět Serbske blido w Rakecach schadźowaše, bě na nim ze stajnym hosćom, haj, založi w Lipsku mału wotnožku, kotraž so někotry króc w jeho bydlenju na Peterssteinowym puću zetka. Krótko po přewróće wustupi z namjetom, wutworić serbske ewangelske

towarstwo. 1994 so jeho přeće zwoprawdži, a wón so wuzwoli do předsydstwa towarstwa.

Radoměr Wićaz měješe šěroki słowjanski horicont. Wobknježeše čěšćinu, pólsćinu, rušćinu a zakłady dalších rěčow. Swoje rěčne znajomosće móžeše naložować, hdyž přeloži knihu Vladimíry Změškaloveje wo Ludwigu Kubje do serbsćiny a hdyž zeserbsči twórby pólskeho dramatikarja Rózewicza. 1982 wozjewi přeni Rózewiczowy tekst w serbskim přeložku: baseń „Wotewzaće brěmjena“ (Pomhaj Bóh 8/82).

Wot lěta 1991 bě woženjen z Hanu rodž. Wiesnec z Barta. Jara jemu na tym zaležeše, zo by jeho swójbja, do kotrejež słušachu tři džěci, prawje serbska byla. Wšelaka wosobinska tragika ležeše nad jeho žiwjenjom. Husto běchu wotpohlady wjetše dyžli mocy k zwoprawdźenju. Znaći pytnychu w poslednim času wšelake přeměnenja w jeho dušinym połoženju. Spočatk lěta dyrbeje někotre tydženje w chorowni přebywać. Njezapomnite wostanje wopytowarjam junijskich serbskich kemšow w Budyšinje jeho přeće, směć wšitkich kemšerjow před wołtarjom fotografować – na dopomnjeće, kaž praješe. Pjatk, 6. junija, rozšěri so zrudna powěsć, zo je Radoměr Wićaz z awtom po puću do Drježdžan smjertnje znjezbožil. Nazajtra, na cyrkwiskim dnu w Barće, kotryž chcyše wopytać, móžachmy jenož hišće na jeho spominać a spěwać wopomnjenski kěrluš.

Pjatk, 13. junija 1997, so na Michałskim kěrchowje w Budyšinje ze serbskim pohrjebom wot Radoměra Wićaza rozžoňowachmy. Superintendent Albert předowaše wo Jezusowym słowe: „Pójće ke mni wšitcy, kiž sće sprócni a wobćeženi, ja chcu was wokřewić.“ Zemřety njech wotpočuje w Božim měrje, wuswobodženy wote wšitkich brěmjenjow a wobćežnosćow.

Jan Malink

Cyrkej w Lützschenje

Foto: Malk

Za mortwym serbskim přecelom

„Čehodla?“ so prašam,
pytam wotmołwu.
Čorna mróčel čehnje,
słóncó njeje widžeć.

„Tehodla“, wěčny hlós praji,
„přindź domoj!
Słyš chór jandželow,
postrow njebieskeje hudźby.“

Domizna, to je, ja sym doma:
w Božim měrje a pokoju.
Trošt za wšěch chudych hrěšnikow
a nadźija w tutym času.

Andreas Sembdner

Tři małe narody -

Dohlád do rěčow baltiskich ludow

Nětko, po wuwolánju nje-wotwisnosće w léće 1991, směmy skónčnje tež baltiske kraje znowa abo docyła hakle wotkryć a přeslědźić a so z jich zdžěla jara tragiskimi stawiznamy a z jich bohatstwami zaběrać, do čehož tež krasnu přrodu ličimy. Wone su so do Euro-py nawróćili.

Z tutych třoch ludow ma estiski swoju wosebitosć. Jeho rěč njeje baltiskeho ani indoeuropskeho, ale fino-ugriskeho pochada a ma potajkim samsne korjenje kaž finščina a maďarščina. Finsku rěč Estojo derje rozumja. W komunistiskim času móžachu so tuž přez finski rozhlós a finsku telewiziju jara derje wo žiwjenju druhdže informować, wězo jenož hdyž „Moskwa“ wusyłanja njemyleše.

Porno estiskej rěči słušatej letiščina a litawščina do baltiskich a z tym sobu do indoeuropskich abo indogermaniskich jazykow. Do tuteje skupiny słušeše tež hišće wotemřeta abo wutupjena staropruščina. Ju rěčachu něhdy, doniž so němcy rjadni ryčerjo do kraja njezadobychu, w nawječornej a narańšej Pruskej. Zašol je tež lud Kurow, kotrehož su so w starych časach jeho namórskeho piratowstwa dla jara bojeli. Jich

rěč běše letiskej bliska, a na nich dopomina poprawom jenož hišće mjeno Kurski zaliw. A zhubil abo so z Letami změšal je so tež lud Liwow, kiž bě runja Estam fino-ugriskeho pochada. Jenož na samym kóncu Kurskeje poškupy je hišće něšto ludźi, kotřiž zamóžeja liwisce rěčeć.

Letiščina a litawščina zdawatej so Serbej na přenje pohladnjenje někak nje-cuzej być, znajmjeńša pisanje. Tež w tutymaj rěcomaj jewja so tak mjenowane diakritiske znamjenja, na přikład č, š kaž tež ž. Wone so runje tak wurěkujka kaž pola nas. A wědomostnicy sej njejsu přezjedni, wotkel tute ludy a jich rěče pochadžeja. Baltiske ludy same pak so wobhladuja jako awtochtone narody, kotrež su tu hižo wot dawno žiwe, nic jenož w historiskej, ale tež w prahistoriskej dobj.

Sym hižo pisał, zo Rusojo powšitkownje měnja, zo su Letojo a Litawčenjo wotrodźeni Słowjenjo. To pak je zawěsće chrobła teorija, byrnjež so we slowoskła-dže tuteju ludow ze słowjanskimi wurazami mjerwiło. To wšak je tež bjez džiwa při tak wuskim susodstwje ze słowjanskimi ludami. Litawska bě samo

štyri sta lět nanajwušo z Pólskej zwjazana do jednoho stata, do teho bě wěsty čas samostatne kralestwo a wot léta 1795 hač do léta 1915 ruska provinca.

Jenož skrótka někotre přikłady z rěčow:

Tak rěka naše slowjanske „być“ litawsce „būti“, so boječ rěka po litawsku „bijóti“ a po letisku „baidities“. Naše „bjez“ rěka pola Letow „bez“, a pola nas Łužiskich Serbow woteznaty wuraz za přecela abo towarša, mjenujcy „druh“, je litawski „draugas“ a letiski „draugs“. „Dzeń“ je pola Litawčanow „dienā“ a pola Letow „diena“. Naš „jězor“ je litawski „ėžeras“ a letiski „ezers“, a naše „njesć“ rěka w Litawskej „něsti“ a w Letiskej „nest“. A tych přikladow je hišće jara, jara wjele. Móžno džě tež je, zo su Słowjenjo wot baltiskich ludow wšelake wurazy přewzali, wšako mamy tež w němčinje tajke „požčonki“

samo ze serbskeje rěče.

Tola nochcu zabyć: Letisce rěka „kniha“, zawěsće po grjeksko-łačonskim přikładze, „gramata“, pola Litawčanow pak „knygá“. Něhdy znajachu a česčachu sej w Litawskej kaž rjekow tak mjenowaných „knygnešiai“ (knihinose-rjow). Štó to bě? W caristskej Ruskej bě pisanje litawščiny po łačonskim pismje zakazane. Smědžeše so jenož z kyriliskimi pismikami pisać. Za mjezami kraja pak, w Tilsiće (hač do 1991 Sowjetsk, nětk zaso Tilzé), čiščachu so litawske nowiny a knihi we łačonskim pismje. Zmužići mužojo, čile „knihinose-rjow“, pašowachu je přez hranicu do ruskeje prowincy, potajkim do Litawskeje. Wyšnosće pak tajkele narodne skutki přescěhowachu a pošlachu, kohož lepichu, do sibirskeho wuhnanstwa.

Hinc Šolta

(Pokročowanje slěduje)

Handrij Zejler

Žnjenski spěw

Dzewjaty dzeń lipa kće,
žnjency, kosu klepajće!
Swjaty Jano, rōžow nano,
štož ty kwětkow wostaji,
pyš nětk žnjencow kłobuki!

Žnjency, z kosu na ramjo,
do pola won spěwajo!
Žnjencar znaty, Jakub swjaty,
z pruhow slónčnych přiwoła:
Syčće Bože bohatstwa!

Kosa brinči, zašcerči,
čežke stwjelco položi.
Tajke klinki, lube zynki
klinča krasnje po polu
kaž te zwony njedželu.

Wěnc tež wijće, žnjencarki,
k česći žnjow najpyšniši;
pozłóćenje, zyboljenje
bjez te kłosy zaplečće,
zwjazk njech židźenišćo je!

Je snop potom na pětři,
truna, piščel wotući;
zradowanja, džakowanja
napjelnja wšě wutroby,
snopy, pětřa a komory.

Jan Wawer – šerjer Božeho słowa mjez Serbami

Swětło ludźi, twarjerjo wěry, wučerjo prawdy – takle wuchwalowachu něhdy mužow, kiž běchu serbske mu ludej darili Bože słowo w maćernej rěči. Do sławjenych słuša farar Wawer-Bukečanski, sobuwudawar přerich serbskich Spěwarskich a přenjeje serbskeje biblije.

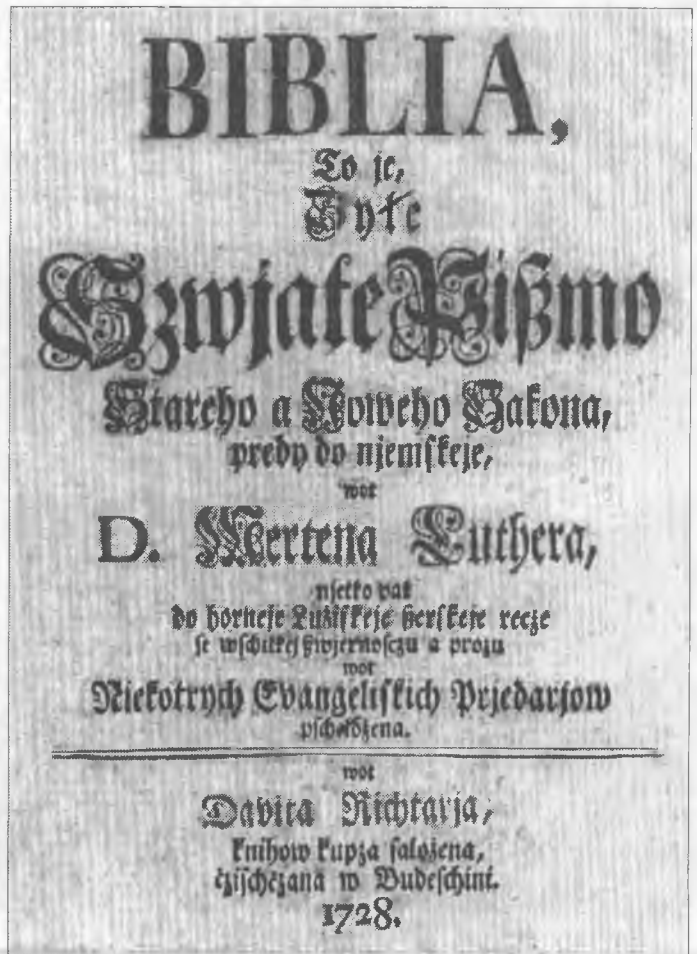
W nadawku wyšnosće započa w lěće 1703 skupinka duchownych na tym džělać, zo bychy ewangelscy Serbja skónčnje dostali Spěwarske w swojej rěči. Štyričlonskej komisiji, kiž měješe kěrlušy zestajeć, přislušeše jako najmlódši Bukečanski pomocny předar Jan Wawer. Zo třicecilet-nemu mužej, kiž njebě ani hišće we farskim zastojnstwje, tajki nadawk přicpěchu, swědčiči wo jeho duchownych kmanosćach. Po wjacelětnym džěle zběranja, přeložowanja a předžělanja kěrlušow wuńdžechu přenje serbske Spěwarske w lěće 1710.

Po tym Jan Wawer, kiž

bě mjeztym farar w Bukecach, dale na dobro Serbow pisaše. Přeloži Augsburgske wěrywuznaće do serbsčiny a wuda sam w lěće 1719 z nowymi kěrlušemi wobohaćene Spěwarske. Nimo teho da so znowa powołać do komisije, w kotrejž měješe zhromadnje z třomi dalšimi duchownymi přihotować wudaće přenjeje serbskeje biblije. Jědnadće lět, wot 1716 do 1727, traješe sprócniwe džělo. 1728 skónčnje dostachu Horni Serbja swoju přenju bibliju. W samsnym lěće farar Wawer, hakle 55 lět starý, zemrě.

Za nas je džensa samozrozumliwe, zo mamy serbsku bibliju a serbske spěwarske. Hdyž je do rukow wozmjemy, měli hdys a hdys z džakom pomyslić na tych, kiž su tutej drohotnej knize za swój lud nadžěłali.

Jan Wawer narodži so 1672 w Mješicach pod Čornobohom. Spominamy na njeho składnostnje jeho 325. narodninow. T. M.

Titulne łopjeno přenjeje serbskeje biblije, na kotrejž je sobu džěłal farar Jan Wawer-Bukečanski

Foto: Serbski institut

Foto: Bigonowa

Serbski bus

31. awgusta 1997 rano w 7.00 hodź. wotjědzemy w Budyšinje njedaloko Marije-Marcineje cyrkwy na zwučenym městnje. Někotre městna su hišće swobodne. Přizjewce so bórze pak pola Handrija Wirtha w Njeswačidle abo pola Gerharda Wirtha w Budyšinje. Telefoniske čisła su w telefoniskich knižkach wučitać. Kóžde lěto potom na kóncu njemóžemy wšitkich sobu wzać, dokelž su wšitke městna mjeztym wobsadźene.

Wosadne popołdne 12. junija we wosadnicy ewangeliske cyrkwy w Bělej Wodźe. Hósć bě superintendent farar Albert. Na spočatku zaspěwachu přítomni kěrluš „Luby Jezu, my smy tu“. Sup. Albert informowaše mjez druhim tež wo 51. serbskim cyrkwiniskim dnju w Barće a wo žiwjenju a skutkowanju Jana Bohuwěra Dalwicy (1787-1849).

Wujmk z předswlowa knižki „Wšelkori swědcy“ wot fararja A. Sykory:

„Prěnje, štož je kóždemu křesćijanej nuzne a trěbne, tež tebi, luby přečelo, je, zo měł ty našeho Zbóžnika za swojeho najwyšeho Knjeza a najlubšeho hosća, — a druhe, zo měł wšě swoje mysle spochi na Bože lube njebjesa zložene. Dokelž běchu mje wšelacy wo nowu serbsku knižku prosyli, sym ju jim k woli napisał. Dokelž pak dyrbi mój spis za naš lud być, sym jemu wšo z jeho wšednej ryču wopisał, přetož:

Tak lubje njeklinči mi nihdy žana
kaž naša ródna ryč, ta serbska rjana.

W Smilnej, 19. meje 1897

Podala: HaHaTa

Z cyrkwinskeho žiwjenja

W swjedženskim óahu „400 lět Rowno“ běchu nježdělu, 29. junija, mjez 30 wobrazami tež někotre člonki Slepanskich kantorkow zastupjene, kaž na wobrazu jako jutrowne spěwarki.
Foto: Bigonowa

50 lět Lutherski swětowy zwjazk

Genf (epd). Lutherski swětowy zwjazk ze sydłom w Genfje woswjeći w juliju 50lětnu wostaću. Wón založi so 1. julija 1947 w Lun-dže (Šwedenska) wot 47 we wjetšinje europskich a se-

wjeroameriskich cyrkwjow ze 26 krajow. Džens přišluša swětowemu zwjazkej 122 cyrkwjow z 68 krajow ze wšěch kontinentow, mjez nimi 14 z Němskeje, ze wšo hromadže 56 milionami člonow. Generalny sekretar je teologa Ishmael Noko ze Simbabwe, prezident Brasilčan Gottfried Brakemeier.

Zhorjalc. Pětrska cyrkej je 500 lět stara. W njej su někak 300lětna tak mjenowana slónčne byrgle, kotraž so w oktobru po wobnowjenju zaso poswjeća.

Chinska. Po trochowanju je w tutym kraju někak 13 mio protestantskich křesćanow žiwjeć.

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjaduje Serbska předarcka konferenca. — Domowina-Verlag GmbH, Tuchmacherstraße 27, 02625 Bautzen. Redaktor a skaznki: sup. Siegfried Albert, Jerjowa 15, 02625 Budyšin, tel. 03591/481280. — Sadźba: Serbske Nowiny Budyšin, čišć: Serbska čišćernja tzwr w Budyšinje. — Wuchadźa jonkroč za měsac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Nr. 1000 028 450, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 85 550 000

Přeprašujemy

03.08. – 10. nježděla po swjatej Trojicy

10.00 hodź. kemše w Budyšinje w Michalskej (sup. Albert)

13.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (sup. Albert)

09.08. – sobota

15.00 hodź. wosadne popołdnje w Barće (sup. Albert)

10.08. – 11. nježděla po swjatej Trojicy

11.45 hodź. nutrnosť w rozhłosu (sup. Albert)

16.00 hodź. kemše w Sprjowjach (sup. Albert)

16.08. – sobota

14.00 hodź. wosadne popołdnje w Klětnom (sup. Albert)

17.08. – 12. nježděla po swjatej Trojicy

9.30 hodź. kemše w Rakecach (farar na w. Feustel)

24.08. – 13. nježděla po swjatej Trojicy

11.45 hodź. nutrnosť w rozhłosu (sup. Albert)

30.08. – sobota

14.30 hodź. wosadne popołdnje w Malešecach (sup. Albert)

31.08. – 14. nježděla po swjatej Trojicy

8.00 hodź. kemše w Ochranowje (sup. Albert)

10.00 hodź. delnjoserbske kemše we Wětošowje (předar Frahnaw)

06.09. – sobota

14.30 hodź. wosadne popołdnje w Hrodzišću (sup. Albert)

07.09. – 15. nježděla po swjatej Trojicy

9.30 hodź. dwurěčne kemše w Bukecach (wikar Haenchen/sup. Albert)

10.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej (farar Malink)

11.45 hodź. nutrnosť w rozhłosu (sup. Albert)

13.30 hodź. kemše w Budestecach (sup. Albert)